

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ได้นำทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของเด็ก พัฒนาการทางด้านความคิดของเด็ก และ แนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจ และ พัฒนาการทางด้านความคิดของเด็ก

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของเด็ก ในฐานะที่เด็กเป็นผู้ใช้สื่อ เป็นการศึกษาในแง่จิตวิทยาสังคมโดยเชื่อว่า พฤติกรรมการเปิดรับสารของเด็กนั้น เป็นผลมาจากกระบวนการทางสังคม และ พัฒนาการทางจิตวิทยาของเด็กเอง โดยเด็กจะเป็นผู้กำหนดว่าจะเลือกรับสารเพื่อตอบสนองความต้องการจากสื่อใดบ้าง เด็กจึงมีกระบวนการแสวงหาข่าวสาร ในแนวทางที่มีแบบฉบับเฉพาะที่ต่างไปจากผู้เปิดรับสารที่เป็นผู้ใหญ่

พฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กจากสื่อมวลชน มีลักษณะที่แตกต่างจากผู้ใช้สื่อ ในวัยอื่น อูบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ได้ให้แนวความคิดในการรับสื่อของเด็กว่า ต้องประกอบด้วย 2 ชั้น ตอน คือ การ รับสื่อ และ การใช้สาร ในชั้นแรกนั้นเด็กจะต้องเลือกรายการที่ต้องการ ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจในการเอื้ออำนวยให้มีศักยภาพรับได้มากน้อยเพียงไร รวมถึงการเรียนรู้ และ ค่อย ๆ ฝึกฝนจนคุ้นเคยกับรูปแบบและสาระ จึงจะเกิดการสื่อสารอย่างแท้จริง ส่วนการใช้สารนั้น เป็นกระบวนการหลังการเลือกรับสื่อ ซึ่งเด็กจะตีความสารที่ได้รับมา แล้วนำไปใช้ตามความต้องการของตนเอง การรับสื่อ และ การใช้สารจึงเป็นไป เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านจิตวิทยาสังคม วัฒนธรรม ของบุคคล รวมทั้งก่อให้เกิดความพึงพอใจเพราะการรับสื่อ นั้นให้ประโยชน์ในด้านการเข้าใจตนเอง การสังสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างความตื่นตัวและให้สาระความรู้ที่ช่วยเพิ่มพูนปัญญา

ในการวิจัย เจาะจงที่ความพึงพอใจในลักษณะการนำเสนอ และ เนื้อหาของรายการ โทรทัศน์สำหรับเด็กเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก พฤติกรรมของเด็กจะแสดงถึงความ ต้องการ และความสนใจที่มีต่อรายการ

แนวความคิด เรื่องการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจ นี้ อธิบายว่า นอกจาก ความต้องการพื้นฐาน 5 อย่างที่ Maslow กล่าวไว้คือ Physiological Needs , Self esteem Needs and self - actualization needs มนุษย์เรายังมีความต้องการ อยากรู้ (Need for Cognitive) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะแสวงหาระเบียบ และ ความเข้าใจสภาพแวดล้อมตนเอง ความต้องการที่จะรู้ (Need for Cognitive or Need for Orientation) เป็นแรงผลักดันที่มนุษย์ เราเรียนรู้มาจากการอยู่ร่วมในสังคม

Kozl และ คณะ , 1973 (อ้างถึงใน ยุบล เบญจรงค์กิจ , 2534) ได้สร้าง มาตรฐานวัดความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมมนุษย์ขึ้น โดยนำเอาองค์ประกอบ 3 อย่างมารวมกัน เข้าเป็นความต้องการในแง่ต่าง ๆ องค์ประกอบทั้ง 3 นี้ได้แก่

Mode คือ ลักษณะของความต้องการ เช่น

- (1) ต้องการให้เพิ่มมากขึ้น
- (2) ต้องการให้ลดน้อยลง
- (3) ต้องการให้ได้มา

Connection คือ จุดประสงค์ของการติดต่อของบุคคลต่อสิ่งภายนอก คือ

- (1) การติดต่อ เพื่อรับข่าวสาร ความรู้
- (2) การติดต่อเพื่อความพอใจ เพื่อประสบการณ์ทางอารมณ์
- (3) การติดต่อเพื่อความเชื่อถือ ความมั่นใจ ความมั่นคง และ สถานภาพ
- (4) การติดต่อเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์

Referent คือ บุคคลหรือสิ่งภายนอก ที่มนุษย์โยงการติดต่อไปสู่
ได้แก่

- (1) ตนเอง
- (2) ครอบครัว
- (3) เพื่อนฝูง

- (4) สังคม รัฐบาล
- (5) ขนบประเพณี วัฒนธรรม
- (6) โลก
- (7) สิ่งภายนอกอื่น ๆ ที่มีความหมายนัยลบ

ในการจะศึกษาสื่อสารมวลชนตามแนวคิดนี้มีข้อที่ต้องยอมรับก่อน ดังต่อไปนี้

(เสรี วงษ์มณฑา , 2533)

1. มนุษย์สนใจแสวงหาข่าวสาร ไม่ได้ถูกยึดเยียดให้อ่าน ดู หรือฟัง มนุษย์มีทางเลือกที่จะหลบหลีกข่าวสารได้ถ้าต้องการ
2. การใช้สื่อสารมวลชนของมนุษย์มีจุดมุ่งหมาย (Goal -directed)
3. สื่อสารมวลชนต้องแข่งขันกับสิ่งเร้าอื่น ๆ อีกหลายอย่างที่อาจจะตอบสนองความต้องการรู้ (Need for Oreintation) ของมนุษย์ได้
4. มนุษย์เป็นผู้กำหนดความต้องการของตัวเองจากความสนใจ แรงจูงใจที่เกิดขึ้นในกรณีต่าง ๆ กัน
5. มนุษย์ทุกคนเป็นปัจเจกบุคคล ที่มีความต้องการส่วนตัว

แนวทางการศึกษาการเรื่องการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจนี้ คือ - การศึกษาเกี่ยวกับ (1) สภาวะของสังคม และจิตใจที่มีผลต่อ (2) ความต้องการ ของบุคคล ซึ่งนำไปสู่ (3) การคาดคะเนเกี่ยวกับ (4) สื่อและแหล่งที่มาของสาร การคาดคะเนนี้นำไปสู่ (5) ความแตกต่างกันในการใช้สื่อ และพฤติกรรมอื่น ๆ ของแต่ละบุคคล ยังผลให้เกิด (6) ความพอใจที่ได้รับจากสื่อ และ (7) ผลอื่น ๆ ที่บางครั้งมิได้คาดหมายมาก่อน -

แบบจำลองที่ แคทซ์ และ คณะ (1974) พยายามสร้างขึ้นนี้ อาจอธิบาย ได้ดังนี้คือ สภาวะของสังคมและจิตใจที่แตกต่างกัน ก่อให้มนุษย์มีความต้องการแตกต่างกันไป ความต้องการ ที่แตกต่างกันนี้ทำให้แต่ละคนคาดคะเนว่าสื่อแต่ละประเภทจะสนองความพอใจได้แตกต่างกันออกไปด้วย ดังนั้นลักษณะของการใช้สื่อของบุคคลที่มีความ ต้องการไม่เหมือนกันจะแตกต่างกันไป ขั้นสุดท้ายคือ ความพอใจที่ได้รับจากการใช้สื่อจะต่างกันออกไปด้วย แบบจำลองดังกล่าว อาจเขียนออกมาเป็น แผนภาพได้ดังนี้

นอกจาก Katz แล้ว Blumer, McQuail และ Brown (1972) ได้สร้างชุดตัวแปร ความพึงพอใจไว้ 4 กลุ่มคือ

1. ความเพลิดเพลิน (Diversions) ซึ่งจะออกมาในรูปแบบของ การใช้สื่อเพื่อหลบหนีปัญหาประจำวัน และ ผ่อนคลายอารมณ์
2. มนุษย์สัมพันธ์ (Personal Relation) เพื่อให้มีเรื่องราวไปพูดคุยกับผู้อื่น หรือ ให้มีโอกาใช้เวลาร่วมกับครอบครัว
3. เอกลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (Personal Identity) เช่นการอ้างอิง การค้นหาความจริง และเพื่อให้ได้ข้อมูลมาเสริมความเชื่อ
4. ติดตามข่าวสาร (Surveillance)

McQuail และ คณะ (อ้างถึงใน ศิริชัย ศิริภายะ และ กาญจนา แก้วเทพ , 2531) ได้ศึกษาตัวแปรความต้องการของผู้รับสารจากสื่อมวลชนไว้ดังนี้

1. ความต้องการสารสนเทศ

- เพื่อทราบถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพปัจจุบันที่อยู่รอบตัว และสังคม
- เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อแนะนำในการปฏิบัติ ความคิดเห็น และการตัดสินใจ
- สนองความอยากรู้อยากเห็น และสนองความสนใจ
- เป็นการเรียนรู้และศึกษาด้วยตัวเอง
- สร้างความรู้สึกที่มั่นคง

2. ความต้องการสร้างความมีเอกลักษณ์ให้แก่บุคคล

- ให้แรงเสริมแก่ค่านิยมส่วนบุคคล
- ให้ตัวแบบทางพฤติกรรม
- แสดงออกร่วมกับค่านิยมของคนอื่น ๆ
- มองทะลุภายในตนเอง

3. ความต้องการรวมตัวและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

- มองทะลุเข้าไปในสภาพแวดล้อมของผู้อื่น
- แสดงออกร่วมกับผู้อื่น และ เกิดความรู้สึกในลักษณะที่เป็นเจ้าของ
- นำไปใช้ในการสนทนาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
- ให้แทนเพื่อน

- ช่วยในการดำเนินตามบทบาททางสังคม
- สร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน และสังคม

4. การต้องการความบันเทิง

- การหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่าง ๆ
- การผ่อนคลาย
- ได้วัฒนธรรมที่เป็นของแท้ ความสนุกทางสุนทรียะ
- ได้มีอะไรทำเพื่อใช้เวลาให้หมดไป
- ปลดปล่อยอารมณ์
- เป็นการกระตุ้นทางเพศ

การนำทฤษฎีเรื่องการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจนี้ มาวิเคราะห์กลุ่มผู้รับสารที่เป็นเด็กซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งเป็นผู้รับสารที่มีลักษณะเฉพาะ จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึง ในเรื่องลักษณะการเรียนรู้สารของเด็ก เพราะในความเป็นจริงเด็กจะมีพัฒนาการทางด้านความคิดแตกต่างจากกลุ่มผู้รับสารที่เป็นผู้ใหญ่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจในพัฒนาการทางด้านความคิด และสติปัญญาของเด็กประกอบด้วย

พัฒนาการด้านความคิดของเด็ก Piaget ได้แบ่งไว้เป็น 4 ขั้นตอน ตามช่วงอายุของเด็ก คือ

1. ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) คือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่ แรกเกิด จนถึง 2 ปี
2. ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preperational Stage) คือ เด็กที่มีอายุ ตั้งแต่ 2 - 7 ปี
3. ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม (Concrete Operational Stage) คือเด็กที่มีอายุ ตั้งแต่ 7 - 11 ปี
4. ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) คือเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป

Piaget ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กในขั้นต่างๆ ว่าเด็กจะต้องผ่านขั้นตอนของการพัฒนา ตามลำดับตั้งแต่ขั้นที่ 1 ขั้นประสาทรับรู้ และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) ไปจนถึงขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการคิดด้วย นามธรรม (Formal Operational Stage) ความสามารถของเด็กแต่ละคนในการพัฒนาการทางด้านความคิด จะแตกต่างกันอายุ

ที่กำหนดขึ้นในแต่ละชั้น จึงเป็นการกำหนดตัวเลขไว้อย่าง กว้าง ๆ สามารถที่จะลดลงหรือเพิ่มขึ้นได้

พัฒนาการทางด้านความคิดของเด็ก ตามแนวคิดของ Piaget นอกจากจะต้องเป็นไปตามลำดับขั้นแล้ว ยังจะต้องมีการผสมผสานระหว่าง พันธุกรรม คือสภาวะทางด้านชีววิทยาของเด็ก กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก โดยที่ Piaget เชื่อว่า เด็กจะมีลักษณะที่เสาะแสวงหาความรู้ (Explore) ปฏิบัติการ (Manipulating) และ พยายามที่จะศึกษาหาความกระจ่างในสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา กระบวนการนี้ เด็กจะพัฒนาการทางด้านความคิดจากความรู้ที่มีอยู่ภายใน กับสิ่งกระตุ้นที่เกิดจากภายนอก พัฒนาการทางด้านความคิดของเด็ก มีโครงสร้างที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนการจัดระเบียบทางความคิดของเด็ก (Organization) และการปรับตัวของเด็ก (Adaptation)

ในการศึกษาครั้งนี้ เด็กกลุ่มอายุ 7-11 ปี เป็นขั้นของอายุที่ใช้ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่ง Piaget ได้กล่าวถึงเด็กกลุ่มนี้ไว้ว่าเป็นขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม (Concrete Operational Stage) เด็กจะมีความสามารถคิดเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกับ ปรัชญาการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่ยึดอยู่เฉพาะการรับรู้เหมือนขั้นก่อน ๆ สามารถที่จะแยกวัตถุเป็น กลุ่ม เป็นพวก เป็นขนาด เด็กสามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้ครั้งละหลาย ๆ มิติ (Decentration) และเด็กในขั้นนี้จะพัฒนาจากการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ไปสู่ความสามารถ ที่จะเข้าใจแนวคิดของสังคมารอบตัว และสามารถเข้าใจว่าผู้อื่นคิดอย่างไรมากขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาโดยอาศัยการตั้งสมมติฐาน และ อาศัยหลักของความสัมพันธ์ของปัญหานั้น ๆ บ้างแล้ว

จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้สื่อมวลชนของเด็กนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสนใจ หรือแรงจูงใจของเด็กเอง แต่ละคนมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการ ใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของตนด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน ในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะใช้แนวคิดเรื่องการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความพึงพอใจแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็ก ซึ่งเป็นกระบวนการปฏิบัติการภายใน ซึ่งอยู่ในตัวเด็กประกอบด้วย

สำหรับในส่วนของการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจของเด็ก รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนี้จะมีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงแตกต่างไปจากการผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทอื่น ๆ จะต้องมีการศึกษาถึงแนวคิดที่ใช้ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กประกอบอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก คือรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อมุ่งหวังที่จะให้เด็กดู โดยเป็นรายการที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง เด็กดูแล้วเข้าใจ มีการสอดแทรกเนื้อหา ที่มีคุณธรรม และความดีให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม และเป็นประโยชน์ที่เด็กจะได้พัฒนาทักษะทางด้านต่าง ๆ

จุมพล รอดคำดี (2525) กล่าวไว้ว่า รายการสำหรับเด็ก คือ รายการ อะไรก็ตามที่มี

1. เด็กเป็นผู้แสดงหรือเป็นหุ่น เป็นการ์ตูน
2. เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก หรือเป็นความรู้ที่คิดว่าเหมาะกับเด็ก
3. ชื่อรายการบอกว่า นี่คือนรายการสำหรับเด็ก

นราภรณ์ อัจฉริยะกุล (2533) ได้กล่าวถึง หลักการจัดรายการวิทยุโทรทัศน์สำหรับเด็ก ไว้ดังนี้คือ สำหรับเด็กที่มีอายุ ระหว่าง 7-12 ปี เด็กในวัยนี้ ต้องการที่จะแสดงความสามารถในการเคลื่อนไหวมากขึ้น จึงมักชอบเปลี่ยนกิจกรรมอยู่เสมอ ๆ ต้องการการพักผ่อน ที่เพียงพอ ชอบเล่นรุนแรง ไม่ชอบอยู่นิ่ง เริ่มสนใจเรื่องเพศ สนใจเรื่องสุขภาพอนามัย และขยายความสนใจไปสู่โลกภายนอก มีความต้องการทางอารมณ์ที่แตกต่างกันออกไปจากวัยเด็กเล็ก คือ ชอบสร้างจินตนาการ สร้างโลกของตนเอง ต้องการเป็นที่ยอมรับ แต่มักมีความกลัว จากจินตนาการ ที่ตัวสร้างขึ้น ซึ่งบางครั้งอาจมีลักษณะก้าวร้าว หรือบางครั้งอ่อนไหว ต้องการความรัก ความใกล้ชิดผูกพัน

วัตถุประสงค์ของการจัดรายการวิทยุโทรทัศน์สำหรับเด็กวัย 7 - 12 ปี จึงมักมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นความบันเทิงที่แฝงความ ตื่นเต้น เข้าใจ เพื่อดึงดูดใจ มิให้เปลี่ยนกิจกรรมจากการดูโทรทัศน์เป็นการทำกิจกรรม อื่นเร็วเกินไป นอกจากนั้นยังจำเป็นที่จะต้องสอดแทรกการปลูกฝังความรู้ และ ทักษะคติ บางอย่างทีละเล็กละน้อย โดยอาจสร้างสมมติให้เด็กสร้างจินตนาการตามไปทดแทนสิ่งที่ เป็นนามธรรมด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมให้มีตัวตน ที่เห็นได้สัมผัสได้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดความจดจำ และ เพลิดเพลินควบคู่ไปด้วย

เนื้อหาสาระของรายการ เด็กวัยนี้สนใจเรื่องที่ห่างตัวไปสู่โลกภายนอกมากขึ้น แต่เป็นเรื่องง่าย ๆ ที่มีความตื่นเต้น ผจญภัย และ ชอบการเล่นที่รุนแรง จึงมักชอบนิทาน ที่มีการ ต่อ

ผู้ มีผู้ร้ายและ พระเอก เริ่มจะเลียนแบบและจดจำบางอย่างบางอย่างและปฏิบัติตาม ดังนั้นเนื้อหา จึงมักแฝงการสั่งสอนในเรื่องความดี ความเก่งกาจสามารถ ความซื่อสัตย์ เพื่อสอนใจ ให้จดจำ แบบอย่างสอนให้รู้ถึงดีสิ่งชั่วร้ายได้อย่างดี

รูปแบบการนำเสนอ เนื่องจากเนื้อหาเป็นเรื่องที่เน้นความตื่นเต้นเร้าใจมากขึ้น หรือ สร้างจินตนาการมากขึ้น รูปแบบการนำเสนอรายการจึงนิยมรูปแบบละครมากกว่า การเล่าเรื่อง แต่ยังคง ชอบการ์ตูนอยู่ อาจสอดแทรกการให้ความรู้ โดยรูปแบบการนำเสนอเชิงแข่งขัน และ ประกอบกับการต้องการ การยอมรับ ต้องการเป็นคนมีความสำคัญ และชอบตัดสินใจด้วยตนเอง จึงอาจจัดรายการสอดแทรกความรู้โดยการ แข่งขันเกม แข่งขันตอบปัญหาอีกด้วย

เวลาในการนำเสนอรายการ ไม่ควรนำเสนอรายการด้วยช่วงเวลาที่ยาวนัก เพราะ เด็กวัยนี้ยังต้องการการพักผ่อน ไม่ชอบความจำเจ มักเปลี่ยนกิจกรรมอยู่เสมอ เวลาที่นำเสนอ รายการของเด็กวัยนี้ส่วนมากจึงอยู่ในระยะเวลารายการละ 15 - 30 นาที อาจเสนอในเวลาสั้นกว่า นี้ ก็ได้ แต่ละรายการจะไม่ยาวเกิน 30 นาที เพราะสมาธิในการฟังและ ดูยังมี จำกัดอยู่ แต่ เนื่องจากเนื้อหาเป็นสิ่งที่จูงใจความสนใจได้ เพราะมักเป็นเรื่องตื่นเต้นและต่อเนื่อง จึงมักนิยมใช้เวลา ประมาณ 15 - 30 นาที เพื่อไม่ให้เสีย ธรรมชาติของเนื้อหาสาระ และ เวลาที่จัดออกอากาศ ควร เป็นเวลาที่เด็กพ้นจากการพักผ่อนนอนหลับแล้ว อาจเป็นช่วงเช้า สาย หรือบ่ายเย็นก็ได้ แต่ไม่ควร เป็นเวลากลางคืน เพราะเด็กจะเกิดความล้าต่อกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ตลอดวัน จะทำให้ เพลียและ หงุดหงิดเร็วเกินกว่าปกติไป ดังนั้น จึงไม่นิยมจัดรายการเด็กใน ตอนกลางคืน ซึ่งเป็น เวลาที่ เด็ก เพลียต่อการเล่น หรือทำกิจกรรมอื่นมาตลอดวัน และ กลางคืน คือเวลาที่เด็กต้องการพักผ่อน นอนหลับ

Anderson and Levin (1982) ได้ศึกษา รูปแบบการดูรายการโทรทัศน์ของเด็กที่เด็กชอบ

1. *Presence of Woman* พิธีกร หรือ ผู้ดำเนินรายการเป็นผู้หญิง พิธีกร คือ ผู้ที่ ทำหน้าที่นำผู้ชมเข้าสู่ส่วนต่าง ๆ ของรายการ ทำหน้าที่ต่อเชื่อมรายการ สัมภาษณ์ พุดคุย ทำ กิจกรรมร่วมกับ ผู้ร่วมรายการ พิธีกรมีส่วนในการสร้างอิทธิพลในการดึงดูดผู้ชม มีความเป็นกัน เอง กับผู้ชม พิธีกรรายการโทรทัศน์ สำหรับเด็ก นิยมใช้ผู้หญิง

2. *Children* มีเด็ก ๆ ปรากฏอยู่ในรายการ เด็กจะชอบรายการที่มีเด็กซึ่งอยู่ในวัยใกล้เคียงกับตนเองปรากฏอยู่ในรายการ ทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของรายการโทรทัศน์ที่ชมอยู่

3. *Puppet* มีหุ่นเจดมือ เป็นการใช้นำเสนอเนื้อหาของรายการผ่านตัวละคร ซึ่งเป็นหุ่นเจดมือ จะช่วยสร้างความมีสีสันให้กับรายการ ทำให้เด็กเกิดความสนใจ

4. *Peculiar Voices* มีเสียงประกอบ ที่แปลก ๆ เด็กจะมีความสนใจเป็นพิเศษกับเสียงประกอบที่มีลักษณะแปลก ๆ ที่ไม่ได้ยินในชีวิตประจำวันปกติ เช่น เสียงร้องของสัตว์

5. *Auditory Changes* เสียงที่ได้ยินมีการเปลี่ยนเป็นเสียงใหม่ ๆ อยู่เสมอ เสียงจะช่วยสร้างอารมณ์ และ จินตนาการของเด็กให้คล้อยตามไปกับ เรื่องราว ที่นำเสนอในรายการ การที่ใช้เทคนิคการเปลี่ยนเสียงอยู่ตลอดเวลา จะทำให้เด็ก สนใจ และ ติดตามชมรายการ

6. *Animation* มีภาพเคลื่อนไหว หรือ ภาพยนตร์การ์ตูน เป็นส่วนประกอบในรายการ เด็กที่ช่วยสร้างสีสัน ทำให้เด็กเกิดความสนใจ และ สร้างจินตนาการ

7. *Movement* มีการเคลื่อนไหวในรายการอยู่ตลอดเวลา โดยเคลื่อนที่ทั้งตัวบุคคลที่ปรากฏในรายการจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง และ การเคลื่อนไหวมุมกล้องอยู่ตลอดเวลา จะไม่ทำให้ภาพที่ปรากฏอยู่นิ่ง

8. *Camera cut* เทคนิคการตัดภาพของกล้อง คือการเปลี่ยนจากภาพเดิมมาเป็นภาพใหม่อย่างรวดเร็ว

9. *Lively Music* มีเสียงดนตรี เป็นเสียงที่สร้างให้เกิดอารมณ์ และ ความรู้สึก ทำให้เด็กคล้อยตามไปกับเนื้อหาของรายการ

10. *Laughing* มีเสียงหัวเราะ สร้างให้เกิดความสนุกสนาน

11. *Applause* มีเสียงปรบมือ และ เสียงไฟร้อง แสดงถึงความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมรายการ

12. *Rhyming* มีการจัดแบ่ง จังหวะ โดยการจัดรายการเป็นช่วง ๆ ด้วยความสนใจของเด็กที่ มีอยู่เป็นระยะสั้น การจัดแบ่งช่วงรายการ จึงแบ่งรายการออกเป็นหลาย ๆ ช่วง แต่ละ ช่วงจะเป็นช่วงสั้น ๆ

13. *Repetition* มีการกระทำ ที่ซ้ำ ๆ เพื่อให้เด็กคุ้นเคย และ มีเวลาเพียงพอ ที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจ

14. *Alliteration* มีคำพูด หรือประโยคในรายการที่มีลักษณะเป็นคำพูดมทกลอน หรือ บทเพลง ที่สัมผัสคล้องจอง เพื่อความไพเราะ และ ยังสร้างความจดจำได้ง่าย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น นิยมศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้สื่อ ของ เด็ก เป็นส่วนใหญ่ งานวิจัยที่ผ่านมา ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้สามารถแบ่งงาน วิจัยออกได้เป็น การศึกษาแบบสำรวจ ในฐานะที่เด็กเป็นผู้รับสาร และ การศึกษาในแง่ การวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อ

การศึกษาถึง ความต้องการรายการโทรทัศน์ของเด็กชนบทในจังหวัดสุรินทร์ ของ วไลรัตน์ พูนวสิน (2534) พบว่า ร้อยละ 73.5 ของเด็กที่มีโทรทัศน์ จะดูที่บ้านของตน แต่บ่อยครั้งที่เด็กจะออกไปดูโทรทัศน์นอกบ้าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางสังคม รายการที่เป็นที่นิยมของเด็กชนบทได้แก่ การ์ตูน รายการสำหรับเด็ก และ ละคร ผลการวิจัยชี้ให้เห็น ว่าเด็กชนบทชอบการ์ตูนที่มีลักษณะสนุกสนานผจญภัย และมีโครงเรื่องอย่างง่าย ๆ ส่วนรายการ สำหรับเด็กนั้นจะชอบที่มีลักษณะบันเทิงมากกว่ารายการที่มีเนื้อหามุ่งสอน ความรู้ เกมส์ และ รายการ ตอบคำถาม ซึ่งเด็กจะชอบพิธีกรในวัยเดียวกัน สำหรับละคร เด็กชอบเนื้อเรื่องสนุกสนาน มีลักษณะจบในตอนเดียวมากกว่าละครชุด เด็กสนใจในตัวแสดงนั้มากกว่าเนื้อหาของรายการ งานวิจัยชิ้นนี้ มุ่งศึกษาพฤติกรรมของเด็กชนบท เฉพาะที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่ไม่สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ได้ครบทุกสถานี จึงทำให้เด็กขาดโอกาสในการที่จะเลือกชม รายการอีกหลายรายการ และ พฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของเด็กชนบทในแต่ละภาคของประเทศจะแตกต่างกันตามวิถีการดำเนินชีวิต

อรพินท์ ตักดีเยี่ยม (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่เด็กได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก การศึกษาครั้งนี้พบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เด็กเปิดรับมากที่สุด 3 อันดับ แรก ได้แก่ หนูทำได้ โดเรมอน และ ซูเปอร์จิ๋ว ประเภทรายการ ที่เด็กเปิดรับชมมากที่สุด คือ รายการประเภทการ์ตูน โดยจะเปิดรับชม ในช่วงเวลา

16.00 - 18.00 น. ของวัน จันทร์ถึงศุกร์ ส่วน วันเสาร์อาทิตย์ และวันหยุด จะรับชมเวลา 08.00 - 10.00 น. เด็กต้องการรายการสำหรับเด็กมี รูปแบบรายการ ที่มีลักษณะเป็น การ์ตูนมากที่สุด และชอบให้มีหลาย ๆ แบบผสมกันใน 1 รายการ ชอบเนื้อหาที่ให้ความ สนุกสนานเพลิดเพลิน ต้องการให้ พิธีกรรายการเป็นผู้ใหญ่ร่วมกับเด็ก งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้เด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา อยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 คือเด็กที่อายุระหว่าง 9-11 ปี โดยประมาณ ซึ่งเด็กในวัยนี้จะมี พฤติกรรมการชมโทรทัศน์ ความสนใจ ความเข้าใจ และ การรับรู้ที่แตกต่างไปจากเด็กเล็ก งานวิจัย นี้จึงเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมในการชมโทรทัศน์ของเด็กโตเท่านั้น

การใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว ซึ่งเป็นงานวิจัยของ บัณฑิตา ทองสีมา (2536) รายการโทรทัศน์ที่เด็กเปิดรับมากที่สุด ได้แก่ รายการ การ์ตูนและละคร เด็ก ๆ จะใช้ เวลา ดูโทรทัศน์วันละประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง ส่วนใหญ่เป็นการดูโทรทัศน์พร้อมกับทำกิจกรรม อย่างอื่นไปด้วย เช่น ทำการบ้าน เล่น อ่านหนังสือและพบมากที่สุดได้แก่การรับประทานอาหาร หรือ ชมมวยเดี่ยว นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็ก ที่ดูโทรทัศน์มากจะใช้เวลาในการเล่นน้อย ตรงข้ามกับเด็กที่ใช้ เวลาเล่นมากซึ่งจะมีชั่วโมงการดูโทรทัศน์น้อยกว่า เป็นการวิจัยแบบ Ethnography ซึ่งผู้วิจัยได้ ศึกษาโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้โทรทัศน์ของเด็ก ผลงานวิจัยเชิงคุณภาพยังไม่สามารถอธิบายได้ หมดหรือ เป็นตัวแทนทั้งหมดของพฤติกรรม การรับชมรายการโทรทัศน์ของเด็ก จึงมีต้องทำการวิจัย เชิงสำรวจเพื่อค้นหาคำตอบจากปรากฏการณ์เหล่านี้ประกอบด้วย

ส่วนงานวิจัยของ อัสสร เสถียรทิพย์ (2533) ในเรื่อง ความสนใจและพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของเด็ก จากการศึกษาพบว่า โทรทัศน์เป็น สื่อที่กลุ่มตัวอย่าง สนใจในการเปิดรับมากที่สุด รองลง มาคือ วิทยุ และ หนังสือพิมพ์ ความสนใจและพฤติกรรมการ เปิดรับข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจเปิดรับข่าวจาก สื่อโทรทัศน์มากที่สุด มักชมข่าวประจำวัน ช่วง 19.30 - 21.00 น. และส่วนใหญ่จะชมโทรทัศน์กับคนในครอบครัว ปัจจุบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของเด็กคือการที่โรงเรียนให้มีการค้นหาข่าวนำไปเสนอ ความเชื่อถือในการนำเสนอข่าว กลุ่มตัวอย่างเชื่อถือสื่อโทรทัศน์มาก ที่สุด รองมาคือ หนังสือพิมพ์ และ วิทยุ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสนใจและพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของเด็ก ซึ่งเป็นการสำรวจ พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนทุกสื่อ สื่อที่เด็กเปิดรับมากที่สุด คือ โทรทัศน์ จึง ควรที่จะมีการศึกษาต่อไปว่า รายการโทรทัศน์ประเภทใดที่เด็กนิยมดูมากที่สุด หรือ รายการโทรทัศน์ แบบใดที่เด็กชอบดูมากที่สุด

สำหรับงานวิจัยในเรื่อง ของการวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อ สำหรับเด็กมีการศึกษาทั้ง สื่อ โทรทัศน์ คือ การวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และ การศึกษาหน้าสำหรับเด็ก ใน หนังสือพิมพ์รายวัน

การวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ของ นารากร ดิยายน (2536) งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยใช้กรอบพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของเด็กมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ และในส่วนของวิธีการนำเสนอ รายการโทรทัศน์ออกมาได้ 8 ลักษณะ และ มีรูปแบบรายการ 3 ประเภทคือ นิตยสารทาง อากาศ 3 รายการ ข่าว 1 รายการ และ เกมโชว์ 2 รายการ ส่วน วิธีการนำเสนอ 8 ลักษณะคือ การสนทนา การบรรยาย การเล่า นิทาน การตอบปัญหา การแสดงประกอบเพลง การสัมภาษณ์ การแสดงการปฏิบัติการจริง และ เกม โชว์ และ พบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ศึกษานำเสนอเนื้อหาเน้นหนักพัฒนาการ ทาง สติปัญญา มากที่สุด นอกจากนี้ยัง พบว่ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนำเสนอ เนื้อหาที่เหมาะสมกับ เด็กวัย 3 ปีครึ่งถึง 12 ปี จึงเป็นการสมควรที่จะได้มีการศึกษาเพิ่มเติม ไปถึง เนื้อหา และ ลักษณะ การนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในแบบที่เด็กชอบ

งานของ ชฎา เปรมโยธิน (2528) ศึกษา หนังสือพิมพ์รายวันกับการพัฒนา เด็ก และเยาวชน ศึกษาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาเฉพาะหน้าสำหรับเด็กผลการศึกษา พบว่ารูปแบบการนำเสนอ เนื้อหาสำหรับเด็กและเยาวชนของหนังสือพิมพ์รายวัน มีความหลากหลายมาก หน้าสำหรับเด็ก และ เยาวชน มีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ครอบคลุมด้าน หน้าสำหรับเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เน้นการเสนอเนื้อหา เกี่ยวกับค่านิยมด้านความ มีสติปัญญา การใช้ภาษาในหน้าสำหรับเด็กมีความเหมาะสมดี ใช้ภาษาที่ เข้าใจง่าย สำหรับการศึกษาเชิงวิเคราะห์เนื้อหาเฉพาะหน้าสำหรับเด็ก ในหนังสือพิมพ์รายวันชิ้นนี้ เน้นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กและเยาวชน สำหรับเนื้อหาที่ปรากฏมีความหลากหลาย แต่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ใน ส่วนของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเช่นกัน ควรที่จะได้มีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของรายการที่ ปรากฏอยู่ในปัจจุบันด้วย